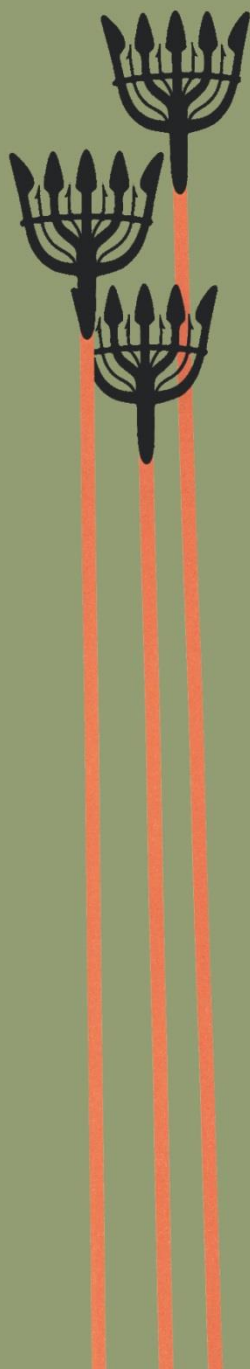

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2016:15

Nedläggning av fiberledning inom RAÄ Lösen 70:1 Lyckå gamla stadsområde

Arkeologisk förundersökning, 2016

Stefan Flöög

Rapport 2016:15

Nedläggning av fiberledning inom RAÄ Lösen 70:1

Arkeologisk förundersökning, 2016

Lösens socken
Karlskrona kommun
Blekinge län

Stefan Flöög

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

© 2017 Blekinge museum

Omslagsfoto: Schakt för fiberledning i Lyckåvägen, Kulturen 4

© LMV, Gävle. Dnr i2017/00456, LMV

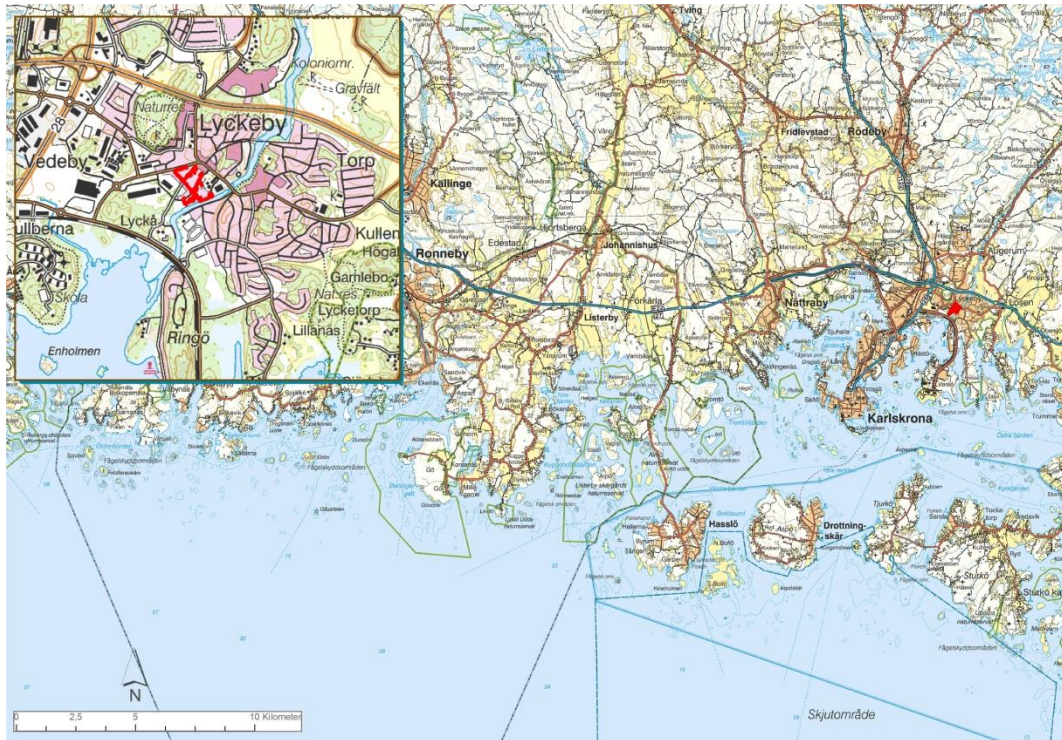
Nedläggning av fiberledning inom RAÄ Lösen 70:1

Innehåll

Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Arbetets genomförande	7
Resultat och tolkningar	10
Avslutande diskussion	15
Källor	15
Administrativa uppgifter	16
Bilaga 1 Fyndtabell	17
Bilaga 2 Historisk karta - Lyckeby Fläck 1779	19

Karlskrona kommun, Lösen socken med undersökningsområdet markerat

Undersökningsområdet markerat på Vägkartan resp. Terrängkartan

Bakgrund

ELTEL Networks Infranet AB avsåg att under våren 2016 utföra grävningsarbeten för nedläggande av fiberkabel inom delar av Lyckeby tätort, med Affärsverken, Karlskrona kommun som uppdragsgivare. Delar av ledningssträckan kom att förläggas inom fornlämningen RAÄ Lösen 70:1, som utgörs av ett medeltida stadslager efter staden Lyckå. Av denna anledning uppdrog Länsstyrelsen åt Blekinge museum att utföra en arkeologisk förundersökning inom aktuell del av fornlämningen. (*1st dnr 431-1655-16*)

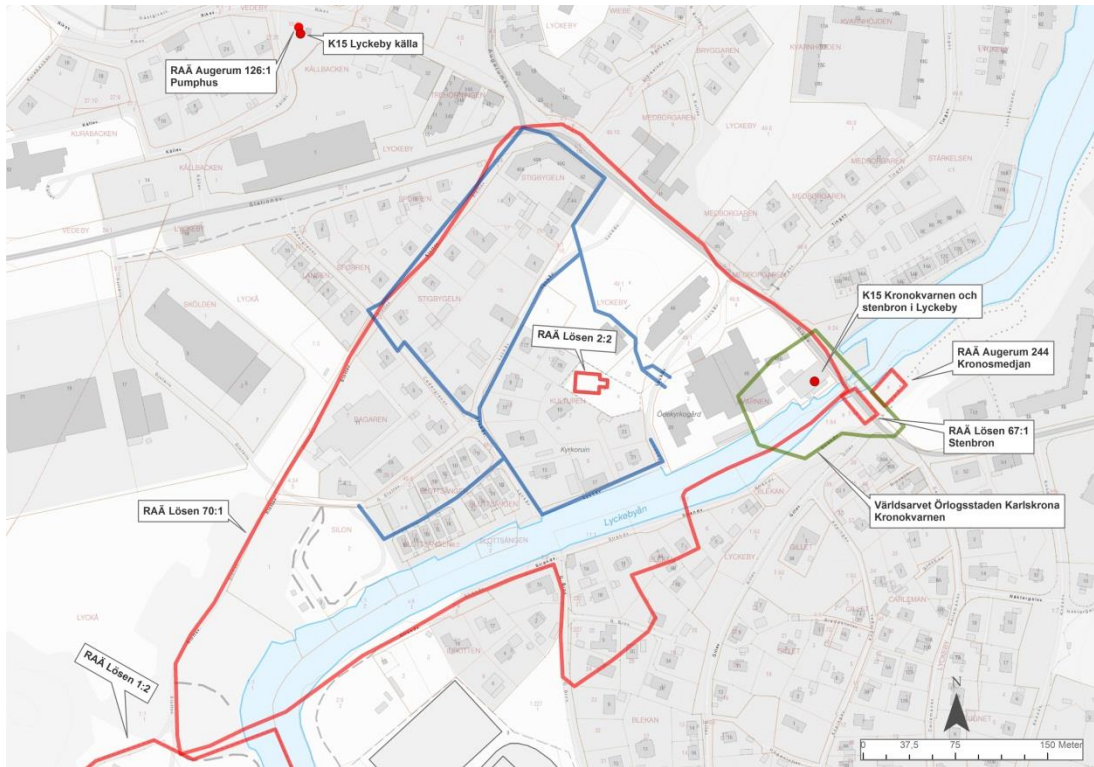
Undersökningen syftade till att söka fastställa om, och i så fall i vilken utsträckning, fornlämningen berördes av de förestående markingreppen, och samtidigt söka klarlägga vad eventuella påträffade lämningar från det medeltida stadsskedet representerade.

Topografi och fornlämningsmiljö

Den medeltida staden Lyckå låg vid Lyckebyåns utlopp där i dag delar av Lyckeby samhälle ligger. Staden anses ha anlagts vid 1400-talets mitt på en plats där det tidigare funnits ett träkapell och en fiskarbefolkning. Staden fick aldrig den avsedda bärkraften och skövlades även under ett flertal krigsföretag. Stadsrättigheterna indrogs slutligen år 1600 och staden och borgen nedrevs.

Det gamla stadsområdet kallas idag Lyckeby Fläck, och den äldsta bevarade kartan över stadsområdet är från 1779. Då kartan kan bedömas ha utförts med avsevärd noggrannhet ger den sannolikt även en representativ bild av det forna medeltida stadsområdet.

Fornlämningsmiljön är sammansatt då här Riksintressen för kulturmiljö K15 och Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona delvis sammanfaller med fornlämningen RAÄ Lösen 70:1.

Figur 1 Fornlämningsöversikt med projekterad ledningssträckning samt Riksintressen för kulturmiljö K15 och Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona markerade på topografisk karta

Figur 2 Fornlämningsöversikt med projekterad ledningssträckning samt Riksintressen för kulturmiljö K15 och Världsarvet Örlogsstaden Karlskrona markerade på Ortofoto

Arbetets genomförande

Med utgångspunkt i den äldsta bevarade historiska kartan över det gamla stadsområdet från 1779 bedömdes den projekterade linjesträckningen komma att beröra fyra områden av särskilt intresse. Kartan kan antas väl motsvara den medeltida stadsbilden, inte minst avseende utsträckningen av vallgraven eller stadsdiket, kartan har här visat sig vara korrekt där den kunnat jämföras med arkeologiska observationer. (UV Syd 1981) Intresset fokuserades därför på skärningspunkterna för vallgraven samt platsen för det gamla torget.

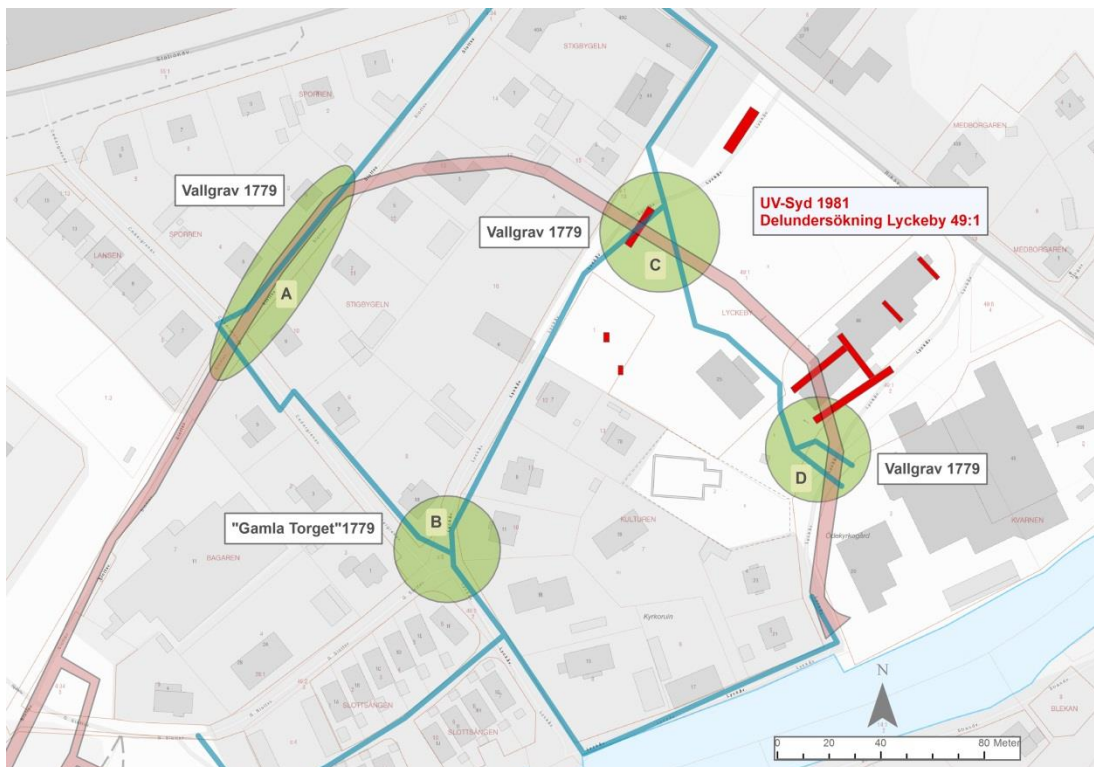
Linjesträckningen inom stadsområdet förlades helt i gatumark med tidigare ledningsdragningar varför det i samråd med exploitören fastställdes att fräsning skulle användas som arbetsmetod, då schaktning skulle ha medfört en väsentligt utökad tidsutdräkt som inte kunde bedömas stå i rimlig proportion till det förväntade arkeologiska utfallet av undersökningen. I gatumark frästes med schaktbredd 15 cm och djup 40 cm och i instick till fastigheter med schaktbredd 8 cm och djup 30 cm.

Figur 3 Planering för fräsning i korsningen Cedergrensvägen–Stationsvägen

Figur 4 Projekterad linjsträckning markerad på utsnitt ur historisk karta 1779. (blå färg)

Figur 5 Projekterad linjsträckning markerad på topografisk karta, vallgravens 1779 och skärningspunkterna inom område A-D markerade jämte schakten från undersökning UV Syd 1981. (röd färg)

Den projekterade linjesträckningen kom av praktiska skäl att ändras något under fältarbetsfasens gång: i Slottsvägen kom fiberkablarna att istället förläggas i befintlig rörledning under mark, och sträckningen mellan område C-D utgick då det befanns att fiberkabel redan tidigare nedlagts här. Sträckningen i Slottsängen följdes endast extensivt då området i samband med tidigare exploatering undersökts arkeologiskt i flera steg och kan betraktas som utschaktat. (UV Syd 1978,1980).

Förundersökningen utfördes i övrigt som en löpande schaktövervakning, extensiv-intensiv, vid sammanlagt åtta tillfällen. Den inledningsvis projekterade schaktlängden var 1184 m, den faktiska, inmätta schaktlängden kom att bli något längre, 1543 m varav 926 m följdes mer ingående. Schaktkontrollen dokumenterades löpande med digitalkamera, och digital inmätning skedde genom exploatörens försorg.

Figur 6 Fräsning i gatumark, Cedergrensvägen övre delen

Resultat och tolkningar

Figur 7 Den faktiska, inmätta schaktlängden markerad med blå färg, och den därav övervakade sträckan markerad med röd färg

Cedergrensvägen, övre delen

Hela sträckan bestod av ett påfört bärlager av grus under asfalten, och ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras. I schakt för apparatskåp i korsningen Cedergrensvägen-Slottsvägen påträffades del av en större tegelsten i schaktbotten, på ca 60-70 cm djup i mörk lerig jord. Stenen kan bedömas vara av senmedeltida stortegeltyp. (Blm 28837:12)

Slottsvägen

Ingen antikvarisk insats skedde längs gatumark i Slottsvägen då fiberkablarna här förlades i befintlig rörledning under mark. Fräsning/ instick i trädgårdar inom område A:

Stigbygeln 12: Gräsmatta med påförd matjord under grässvålen, ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Stigbygeln 13: Gårdsplan med påförd stenfylld och kompakt fyllnadsmassa, med talrika recenta inslag av armeringsjärn, tegelrester, slagg, blåsigt glasliknande slagg och allmänna byggnadsrester. Möjligen kan lagret sammanhånga med en sentida igenfyllning av det gamla stadsdiket/vallgraven.

Stigbygeln 14: Uppfart med påfört bärlager av grus med inslag av enstaka sten, i övrigt gräsmatta med påförd matjord under grässvålen. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Figur 8 Fräsning i trädgård, Slottsvägen fastigheten Stigbygeln 12

Cedergrensvägen, nedre delen

Hela sträckan bestod av ett påfört bärlager av grus under asfalten, och ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras. Fräsning i trädgårdar område **B**:

Bagaren 3: Omrörda, påförda lager med inslag av enstaka tegelkross.

Stigbygeln 8: Gräsmatta, påförd matjord under grässvålen, inslag av tegelkross. Fynd av glaserad keramik, samt del av taktegelpanna. (Blm 28837:10)

Figur 9 Del av taktegelpanna med stämpel "BTP" för Bruatorp tegelbruk, Söderåkra sn. (Blm 28837:10)

Kulturen 10: Gräsmatta med påförd matjord under grässvålen och inslag av enstaka tegelkross. Fynd av glaserad keramik i schaktet. Nära invid fastigheten påträffades på ca 10 cm djup under grusad gång en stenpackning lagd i ett skift i blandning av lera och fin sandmorän. Stenpackningen bestod av oregelbunden natursten med inslag av två huggna gatstenar på en botten av mörkare, sandblandad jord. Området frilades och finrensades till en yta av 200x75 cm och fotodokumenterades därefter. I anslutning till stenpackningen framkom enstaka fynd av glaserad keramik. Enligt muntlig uppgift från fastighetsägaren ska den person som ursprungligen byggde huset ca 1935 ha uppgivit att "här gått en väg".

Figur 10-11 Stenpackning av oregelbunden natursten, "Gamla Torget", Kulturen 10

”Gamla Torget”

Hela sträckan bestod av ett påfört bärlager av grus under asfalten. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Lyckåvägens förlängning

Hela sträckan bestod av ett påfört bärlager av grus under asfalten. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Nedre Lyckåvägen

Hela sträckan bestod av ett påfört och omrört bärlager av grus under asfalten med ställvis markant inslag av tegelkross. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Kulturen 4: Gräsmatta, påförd matjord under gräsvålen. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Kulturen 5: Endast påförda, omrörda lager med enstaka inslag av tegelkross och en keramikskärva. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras.

Nedre Lyckåvägen, längs med Lyckebyån

Hela sträckan bestod av ett påfört och omrört bärlager av krossgrus under asfalten med enstaka inslag av tegelkross. Ingenting av antikvariskt intresse kunde observeras. I backen nedmot det gamla brofästet kunde ställvis ca 20 cm under markyta en rest av stenpackning och/eller stenkonstruktion av natursten observeras och följas på en sträcka av ca 5m.

Figur 112 Fräsning i Nedre Lyckåvägen, längs med Lyckebyån

Avslutande diskussion

Några lämningar från det medeltida skedet kunde inte konstateras utan endast mera diffusa lämningar och spår av allmän stadslagerkaraktär. Dessa kan till dels hänföras till 1700- och 1800-talets Lyckå. Det gamla stadsområdet förefaller ha varit relativt opåverkat under lång tid, men fyndbilden kan ändå ha påverkats av ytspridning av schakt- och fyllnadsmassor. Schakten påvisade inte oväntat nästan i sin helhet en karaktär av påförda och omrörda lager.

Fräsning visade sig som arbetsmetod ha en uppenbart destruktiv påverkan på fastare anläggningar och större stenar, men föreföll vara mer skonsam mot fyndmaterial som kunde bedömas vara deponerat i redan fragmenterad form, i synnerhet gäller detta den mindre och grundare fräsbredden.

Utfallet av undersökningen begränsades av att två planerade sträckor utgick, Slottsvägen och sträckningen mellan område C-D, och de förväntade observationerna av rester eller spår av vallgraven kunde därmed inte göras.

Källor

Källor

Lantmäteriverkets arkiv: aktbeteckning I23-9:6 Tomter inom Lyckeby Fläck. Avmätning 1779, Gabriel Wickenberg.

Litteratur

Lyckeby 49:1. Delundersökning 1981. Rapport UV Syd 1990.

Lyckeby 39:1, 40:1, 41:1 och 46:1. För- och huvudundersökning 1978, 1980. Rapport UV Syd 1991.

Medeltidsstaden Lyckå. Leifh Stenholm & Anders Ödman. Lund: UV-syd, Riksantikvarieämbetet, 1983.

Meissner K, Stämplade tegel i Kalmar län. Kalmar läns museum, 2010.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer	431-1655-16
Blekinge museum diarienummer	BM2016-127
Undersökningstid:	2016-06-16–07-04 (8 tillfällen)
Personal:	Stefan Flöög
Läge:	62F 2eN Ramdala
Koordinatsystem:	SWEREF 99TM
Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn:	x: 622 8095 y: 540724
Dokumentation:	Mätdata samt digitala fotografier förvaras i Blekinge museum
Fynd:	Blm 28837:1–15
Kartanvändning:	©LMV, Gävle. Dnr i2017/00456, LMV, ©LMV Ärende nr M2005/2857, ©LMV 2017. Ur Historiska Kartor™
Rapport granskad av:	Mikael Henriksson

Karlskrona 2017-04-27

Stefan Flöög

Bilaga 1 Fyndtabell

Blm 28837:1-15

FNR	KONTEXT	SAKORD	MATERIAL	VIKT (G)	ANTAL	FYNDSTATUS	ANMÄRKNING
1	Kulturen 5, 1/7-16	Bränt tegel	Lera/sand	578	6	Fragment	
2	Kulturen 5, 1/7-16	Bränt tegel	Lera/sand	175	3	Fragment	
3	Kulturen 5, 1/7-16	Kakel	Keramik	75	3	Fragment	Kakelplatta, del av. Vit glasyr. Stämpelfragment baksida
4	Kulturen 5, 1/7-16	Flintgods	Keramik	8	1	Fragment	Glasering 2 sidor, vit
5	Kulturen 5, 1/7-16	Lergods	Keramik	23	1	Fragment	Obränd. Del av mynning till kärl, blågrön dekor. 1800-tal
6	Kulturen 5, 1/7-16	Bränt skal?	Ben?	2	1		Benfragment? Skaldel (ostron)? Metall/järn?
7	Kulturen 10, fynd på stenknader 28/6-16	Röd gods	Keramik	64	4	Fragment	Glasering 1 sida, gult. Del av botten, kärl
8	Kulturen 10, 28/6-16	Flintgods	Keramik	111	9	Fragment	Glasering 2 sidor, vit. Krackelerat. e 1750, 1800-tal?
9	Stigbygeln 8, 28/6-16	Röd gods, yngre	Keramik	12	1	Fragment	Glaserad insida, gul. Del av trefotsgryta, ca 1750
10	Stigbygeln 8, 28/6-16	Bränt tegel	Lera/sand	92	2	Fragment	Taktegel, del av. Märkning "BTP" - Bruatorp tegelbruk

11	Stigbygeln 8, 28/6-16	Rödgoods, yngre	Lera/sand	375	19	Fragment	Glasering 2 sidor, röd med vit streckdekor. Märkning? "SD"
12		Bränt tegel	Lera/sand	>20 00	1	Del av	Del av tegelsten, senmedeltida stortegel?
13		Skiffer	Bergart	41	2	Fragment	Del av ? Har ursprungligen suttit ihop
14		Järnförem ål	Järn	20	1		Del av? Gallrad efter fälfarbetsfas
15		Järnförem ål	Järn	580	1		Beslag? Del av ? Gallrad efter fälfarbetsfas

Rapportserie 2016

Blekinge museum

- 2016:1 **Vekerum 22:1. Särskild utredning.** Mörrums socken, Karlshamns kommun.
- 2016:2 **Arkeologisk undersökning av två vikingatida grophus i Mörby.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.
- 2016:3 **Arkeologiska förundersökningar i Mörby 2014-2015.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.
- 2016:4 **Särskild utredning och förundersökning inför nedläggande av VA-ledning mellan Kullen och Uttorp, 2013-2014.** Sturkö socken, Karlskrona kommun.
- 2016:5 **Efterundersökning Västra Vång 2013.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2016:6 **Arkeologisk forskningsgrävning 2014. RAÄ Hjortsberga 307.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2016:7 **Arkeologisk undersökning RAÄ Hjortsberga 173.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2016:8 **Hästholmen 1:67. Arkeologisk efterundersökning etapp 2.** Hästholmen 1:67, Torhamns socken, Karlskrona kommun.
- 2016:9 **Glasfynd från Västra Vång.**
- 2016:10 **Augerum 98:1, Afvelsgärde 1:1 Arkeologisk undersökning av stensättning 1975.** Augerums socken, Karlskrona kommun
- 2016:11 **Torstäva 15:1. Arkeologisk utredning i samband med planerad detaljplan.** Torstäva 15:1, Ramdala socken, Karlskrona kommun.
- 2016:12 **Edestad 229, Arkeologisk förundersökning i samband med återställande.** Gröningegården 7:1, Edestad socken, Ronneby kommun.
- 2016:13 **Kalleberga 30:1. Arkeologisk undersökning av fyndplats för eventuellt fornfynd.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2016:14 **Dokumentation av Stockholm 5, Karlshamn.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.
- 2016:15 **Nedläggning av fiberledning inom RAÄ Lösen 70:1 Lyckå gamla stadsområde. Arkeologisk förundersökning.** Lösen socken, Karlskrona kommun

